

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Havfruen

Citation: Drachmann, Holger: "Havfruen", i Drachmann, Holger: *Samlede poetiske Skrifter*, 1906-1909, s. 54. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann10tom-shoot-workid54673/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede poetiske Skrifter

Husholdersken kom ilende ind: „Det var saamænd det bedste for Herren!“ hviskede hun.

Vi fik sammen bragt ham i Seng. Han faldt hurtig i en dyb, fast Søvn. Jeg vaagede hos ham; men han vaagnede ikke en eneste Gang.

Et Par Dage blev jeg paa Gaarden, og jeg forlod ham tilsyneladende ganske vel.

Kort efter udbrød Urolighederne paa Balkanhalvøen. Han skrev til mig, at han vilde tage med en Ven af sig, en yngre Officer, til Krigsskuepladsen — som Tilskuere.

Jeg anede noget om, hvad Slags Tilskuere han blev. Den yngre Officer kom efter Krigens Slutning tilbage paa et Besøg — i russisk Uniform. Han fortaalte, at min Ven havde været blandt de „Savnede“ i Schipkapasset.

En fatalistisk Tyrks Kugle maa have udslettet „Helhesten“ for bestandig af hans Drømme dér, hvor han laa midt i Sneens hvide Margariter. I hvert Fald har jeg Lov at tro det.

HAVFRUEN

Kender Du til Havets Dyb? —
 Nej, Du ser kun Overfladen;
 Livet lever Du paa Gaden,
 Paa Kontoret, og i Stuen,
 Der hvor Børnene og Fruen
 Og til Nød Du selv regerer.
 Bedste Ven! Bliv smukt derhjemme!
 Havet — ser Du — har en Stemme,
 Som kan lokke, som kan drage —
 Stop dit Øre, tæm din Mund,
 Ønsk Dig ej paa Havets Bund!

Det var Havfruen — Havfruen? Ja, hvordan var det nu med hende ..... Det var H. C. Andersen, som beskrev hende saa rørende og saa skikkeigt. Hun kunde læses af Børn og forstaas af voksne — og naar den gamle Hav-Heks var saa haard imod hende og skaffede hende af med den grimme Hale, og skaffede hende rigtige Menneskeben og Fædder til at træde paa — og naar hun følte det,

som traadte hun paa skarpe Knive, hver Gang hun tog et Skridt — saa græd vi med hende, den stakkels lille Havfrue!

Vi saa' hende i Bogen — den gamle illustrerede Bog — sidende dér med Fødderne i Vandet og med det opløste Haar bølgende ned over de dejlige Lemmer — som om det kunde have været en rigtig Waterproof; — og Prinsen stod der i sine Fløjelssko nede i Vandkanten under den skønne hvide Marmortrappe — og naar han bøjede sig over hende, som om han var en Tenor i en Opera, og spurgte hende, hvem hun var, og hvad hun hed, og hvorfor hun ikke kunde tale — saa lød det ligesom et Recitativ til Pianoakkorder — og vi havde saa gruelig ondt af den stakkels lille Havfrue, som ikke kunde faa den gode, smukke Prins!

Nu er Tiderne gaaet. Der er løbet adskilligt Vand i Stranden siden da; og paa denne Strand ser vi maaske en ung nøgen Kvinde, stemmende Hænderne mod en slimet Sten, slank og dog rund — skydende sig op fra Dybet som en Fisk — med et larveløst Ansigt, der løber lidt spidst til — og udtryksløse Øjne, der dog stirrende, passiv-attraaende søger noget derude i Horisonten — et Skib — en Menneskesjæl om Bord paa Skibet — et Menneske, som maaske en Gang har været hendes — og som hun med glansløst-lidenskabeligt Blik synes at ville drage til sig — tilbage i Dybet .... Herren fri os! Er det kommen saa vidt med os?

Laad os se! —

Det var paa en Dampers Dæk, en mørk skumrende Aften; men der var Glimt gennem Mørket — og et Skær ud over Søen af en Glans som mat Staal — ingen synderlig Bevægelse i Vandet — nogle Regnbyger var faldet; der var kommen en tung Ro i Naturen — de andre Passagerer havde lagt sig til at sove neden under — jeg sad selvanden paa Dækket agter ude — og min Sidemand begyndte at tale til mig — og det viste sig, at han var gal — eller jeg maatte i det mindste formode det.

Sønden om Sjælland; vi holdt ind efter imellem „Smaaløndene“. Her begyndte grundt Vand; af og til ragede en Sten op, en Bøje, en Kost — hvad véd jeg — maaske legede en Sælhund paa en af Søen overskyllt Banke — jeg sad og gumlede paa min Pibe, i et tungt, halvdøsende Humør, uden særlig Grund til Melankoli, men ogsaa uden fjerneste Lyst til at nynne.

Saa nynnede min Sidemand:

„Dybt i Havet, som med stærke Bølger —“

Kender De den? —

Lidt gnaven overrasket svarede jeg. Aa, Herregud, gamle Elverhøj ....!

Ja, jeg vidste jo nok, at De ikke kendte den! lod Stemmen. Men hvis De vil have den Godhed at høre ....!

Jeg rejste mig, samlede min Kappe om mig, og vilde gaa op paa Kommandobroen.

Min Sidemand greb fat i Ærmet, trak mig ned til sig, og hviskede, idet han pegede ud over Lønningen:

Ser De hende nu? —

Aa, han er altsaa gal! tænkte jeg, og blev siddende.

Han pegede ud. Og i Lysningen over Vandet saa' jeg en Genstand — Bøje, Kost, Sten, Sælhund — og han flyttede sig tæt ind til mig og sagde dæmpet:

Akkurat den samme, som for ti Aar siden — ikke en Mine forandret — samme Bryst — samme Skulder — Arm — Høfte — den samme slanke Hals, som hun kunde sno ind under min Arm og op under min Hage — og saa lænede hun Ansigtet, blegt, dødblegt tilbage, og stirrede ind i mit Ansigt med dette fosforagtige Skær i Øjnene — forstaaer De, min Herre, ligesom naar man i Mørket rulier en af de gamle Svovlstikker mellem Fingrene — og saa sagde hun: Du Kære! aa, Du Kære! med et Udtryk som .... Hører De paa mig?

Jo, jeg gør! svarede jeg.

Han lo: Jeg er Polytekniker, Ingeniør, Landmaaler — jeg kan s'gu noget, maa De tro! Som ganske ung kom jeg til Falster og Lolland, ved Inddæmning, Diger, Udtørring — De véd! Der laa et Fiskerleje; det vil sige, de var Bønder, Husmænd, Indsiddere og Fiskere. De drak og sloges. Jeg boede paa Kroen — en gyselig Rede — og fik altid Fisk, Fisk og Brændevin; og Klammeri havde vi til Dessert. En lang, kroget Kæmpe vilde prygle mig en Aften; jeg var saa heldig at spænde Ben for ham; han faldt over mod en Dragkiste, slog Næsebenet itu — besvimede. Jeg blev blød om Hjertet, vaskede ham, hældte Brændevin i ham; vi blev Perlevenner, jeg fulgte ham hjem — og han havde en Datter, en lille Tøs paa en tretten, fjorten Aar. Der blev min Skæbne afgjort! ....

Ja saa! —

Jo! det kan De vel tænke Dem. Hun sad oprejst i Sengen — Moderen laa og sov — da vi to kom buldrende hjem. Fa'ren smed hende ud paa Gulvet, ruskede i Konen, smed sig selv i Sengen. Tøsen sprang ligesom en Kat op paa mit Skød, snoede Armene om min Hals, saa' mig lige ind i Øjnene — og kyssede mig langsomt, langsomt, tre, fire Gange, medens hun hver Gang saa' mig ind i Øjnene. Der sad jeg den halve Nat. Jeg troede, jeg var bleven fjollet. Tale til Barnet kunde jeg ikke. Hun lukkede min Mund, hver Gang jeg aabnede den. Prøvede jeg paa at gøre mig fri, saa havde hun Hænderne i min Halslinning eller mit Vestegab — og jeg maatte have revet Tøj-

et af mig, for at faa hende løs. Hun blev siddende; jeg blev siddende. Og disse Kys! Det var et Barn — og jeg var en ung og skikkelig Fyr — men jeg mærkede, hvor det behagede hende, og hvor det behagede mig selv. Og saa det, at der ikke blev talt en Staveise! Jeg troede bestemt, at jeg var bleven fjollet — og jeg gik derhen den næste Aften, og Aftenen efter, og atter og atter — indtil den lange, krogede Kæmpe grinede af mig, og Konen, en køn, svær, koparret Kvinde, jog mig væk.

Jeg rejste til Udlandet og glemte det hele. Det er aldeles mærkeligt saa man glemmer i Udlandet — naar man ikke er kommen for dybt ind i det derhjemme. Tre, fire Aar efter var jeg igen paa den samme Strand, i Færd med Digerne. Nu var jeg Konduktør ved Arbejdet og havde Folk under mig; jeg følte mig ordenligt, og jeg hang godt i. Det blev en varm Sommer, meget hed. Kanske husker De den? Solen den hele Dag som en rødglødende Globus bag hvid og gullig Dis. Aftnerne vestindiske. Maanen stod op og lignede Solen, naar den gik ned. Ingen Luftning; Søen som smeltet Metal, broncefarvet, ganske lunken at føle paa og at bade sig i. Vi svedte om Dagen som et Æble, der steger paa en Kakkellovn. Mine Folk havde tømt mig et Badehus sammen af gamle Brædder og Lægter. Det stod paa en lille Sandrevle, landfast indefter mod Diget, men udenfor var et dybt Løb. Ved Fyraften, efter Solnedgang, laa jeg halve og hele Timer derude, drev Tiden bort med at klæde mig paa og af, svømme og læse i en Roman paa fem Bind uden Begyndelse og Ende.

Pigebarnet havde jeg ikke set; man sagde, at hun var taget i Tjeneste oppe i Landet et Steds. Hvad kom det mig ved? Jeg havde i Breslau kigget en Skuespillerinde for dybt i Øjnene. Hun spillede Kleist's „Kätchen von Heilbronn“ — violblaa Øjne — violblaa, forstaar De! — allerfarligste Slags Øjne — uden Blik, men med Dybde — det hvide i Øjet som Mælkevejen paa en Augustnats Himmel! Blegt Ansigt — jeg kan ikke lide friske Kinder — de lyver altid. Hun havde gjort mig helt tosset. Det tossede ligger nu en Gang for mig. Jeg siger det uden at rose mig selv! ....

Bevares! Og saa? —

Saa kom hun naturligvis svømmende ud til mig! ....

Skuespillerinden? —

De maa ikke spørge! Pigebarnet begribeligvis.

Havfruen! ...

Aa! —

Hun var kommen ned til Stranden for at bade sig — med nogle andre Piger fra Gaarden. Selv Køerne gik lange Veje, for at komme ned til Vandet. Det var Fyraften. Ikke en Kat langs Diget. Folkens

var alle paa Kroen. Maanen stod op. Jeg laa ude paa min lille Ø, i mit Badekar, som en Robinson. Saa kom Pigerne vadende ud i en lang Række. De stænkede hinanden over med Vand; de lo og skreg — Piger skal altid skrege; jeg véd ikke hvorfor, men kanske er det Ketteri. Hun var yderst i Rækken, nærmest mod mig. Jeg kendte hende ikke. Jeg sad paa Trappen — laa halvt tilbagelænet — havde kun mine Benklæder paa og et Haandklæde over Skuldrene. Jeg røg min Pipe, saa' paa Pigen, paa Maanen, der var kobberrød, og paa de hvide Legemer, der pjaskede og pjaskede over Sandrevlen. Den yderste i Rækken kastede sig pludselig ned; de andre raabte til hende, at Vandet blev dybt; hun lo og gav sig til at svømme.

Jeg kendte hende paa Latteren, eller jeg tror, at jeg følte, at det maatte være hende.

De andre raabte stadig. Hun svømmede. Paa én Gang slog hun de hvide Arme højt i Vejret, skreg og dykkede. Hun drukner! Jeg kastede mig fladt ud i Vandet. Pigerne hvinede og løb indæfter mod Land, da de saa' denne Robinson. Jeg svømmede ud i det dybe Løb. Hun var atter oppe i Vandskorpen — drejede Hovedet, lo højt. Det havde været Løjer blot; men jeg svømmede videre, for hun blev ved!

Nu kan jeg ikke mere! raabte jeg. Kom ind! kom i Land! hører Du! Jeg vendte; jeg var trætt; det gik langsomt. Saa hørte jeg bag mig den hastige Bevægelse af et Legeme, som glider raskt, uden Anstrengelse gennem Vandet. Hun var mig paa Siden, greb under mine Arme omkring mit Liv — dukkede under med mig tre, fire Gange — det larmede i mine Ører, Stjerner dansede for mine Øjne — hun vil drukne Dig! tænkte jeg — hun er forrykt, gal! Og en ræddelig, frysende Angst og en vellystig Følelse betog mig i et. Jeg klamrede mig til hende, brødes med det slanke, faste og runde Legeme — saa slap jeg Taget — og druknede! ....

De druknede? Hvadbeha...?

Jeg druknede. Jeg skal aldrig ønske mig dejligere Død. De skulde prøve det en Gang! Jeg laa paa Gulvet i Badehuset og spyede Vand fra mig. Hun laa bøjet over mig og havde mit Hoved i sine Arme; og hendes Øjne lyste som Fosfor, og de smilede — jeg siger Dem, de smilede fløjlsblødt, da jeg atter var kommen til Live og kunde sidde oprejst og ikke havde mere Vand i mig men derimod en tør, hed Tørst efter Kys. Og hun hviskede til mig: Du Kære! Og hun kyssede mig — og jeg druknede atter — sank — sank — dybt, saa dybt — og jeg er aldrig kommen til Live igen, forstaaer De! — aldrig siden! ...

Og — hvad — saa — videre? spurgte jeg langsomt.

Videre? Der kan da ikke være noget videre; efter at man er død — naar man først tilhører Havfruen! Kan De ikke forstaa det, min

gode Mand? Men De har maaske aldrig gjort Bekendtskab med Havfruen? Saa gratulerer jeg Dem! Hvor De staar, gaar, ligger, sidder, er hun, Natten er hendes! Dagen over driver De døsig omkring. Sætter De Dem et Øjeblik, saa er det fløjlsbløde Smil over Dem — og den ræddelige, frysende Angst — og De hører, hvordan hun hvisker: Du Kære! aa, Du Kære! Og der kommer en Lyd som af sagte skvulpende Vand — og hun glider smuttende ud af Deres Arme, som en Fisk smutter Dem ud af Haanden — og dér sidder hun et Øjeblik, strømmende Hænderne mod Badehustrappens nederste Trin — og ser paa Dem, som en Sælhund kan se — med en Hinde over det mørke Øje, vaadt, glansløst og dog smilende — uendeligt! Det blege Ansigt bliver smallere og smallere — men Hals, Bryst, Skuldre og Arme forandre sig ikke — og det er *det*, som giver Dem denne evige Længsel efter hende: at Ansigtet kan De ikke huske — kun Smilet, Blikket og hendes Kærtegn! Og saa forsvinder hun. De favner ud i Luften efter hende — men Maanen, som er bleven gul og blank, glør Dem dumt ind i Ansigtet højt fra Himlen. Tror De paa „Elverhøj“? Tror De, at „Bølgen slukker Elskov ud“? — Jopyt, min Far! jeg raader Dem til aldrig at bade Dem om Natten. Vandet er ganske lunkent, og det giver Længsler. Har De roget Opium? Nej! Jeg heller ikke! Er De Morfinist? Naa, nej! Jeg ikke heller! Men jeg kan tænke mig, at det er *det samme* som Havfruen. Stadige Tilbagefald. Entreprenøren ved Digearbejdet opsiget sin Kontrakt med Dem. De faar tre Maaneders Løn og kan gaa Deres Vej. De søger Dem andet Arbejde. Havfruen følger Dem — De følger hende. Saa gør De en Kraftanstrengelse, Deres Slægt, Deres Venner faar Dem bort, langt bort. Atter Havfruen. Hvorfor forfølger hun Dem? Hun forfølger ikke *Dem*, men *De* hende. Er hun sløt? er hun god? Hun er ingen af Delene. Hun er, hvad De lægger i hende. Og De lægger Deres Sjæl i hende; — hun smiler, tager imod, hvisker Dem i Øret, kærtegner Dem. De begynder at mærke, hvorledes Grunden glider bort under Deres Fødder. De synker — dybere og dybere — fra den ene Bestilling lavere ned til den anden. Er det for at komme i Niveau med Havfruen? Jamen hun har jo intet Niveau! Hun skyder op fra sit Dyb, ser paa Dem, drager Dem til sig, slipper Dem, forsvinder igen, for paa ny at vise sig: det er jo intet Niveau! Niveauet er Deres Sjæl — og den spiser hun! De gifter Dem maaske — med en elskværdig ung Dame. Aaret efter — eller to Aar efter — er De skilt! Atter Havfruen. De søger Dem til sidst et venligt Asyl nede ad Vordingborgkanten. Man beholder Dem dér nogle Aar — plejer Dem, passer Dem — passer godt paa Dem. Efter nogle Aars Forløb erklærer man Dem „havfru-fri“. De læser H. C. Andersens berømte Æventyr uden at føle den mindste Be-